

СОФТУЕР С ОТВОРЕН КОД В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Общ преглед

юни 2020 г.

СОФТУЕР С ОТВОРЕН КОД В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Екип по проекта

Michał Kazimierczak, икономист, СЕСИС

Altair Breckwoldt Jurado, стажант, СЕСИС

Nathan Wajsman, главен икономист, СЕСИС

Авторите изказват благодарност на Catalina Martínez от Испанския национален съвет за научни изследвания и на Alex Sander от Фондацията на безплатен софтуер „Европа“ за полезните коментари по предишния проект на настоящия доклад.

Автор на илюстрацията на корицата Gerd Altmann Илюстрацията е лицензирана съгласно условията на Pixabay License <https://pixabay.com/es/service/license/>

ОБЩ ПРЕГЛЕД

С регламент № 386/2012 на Европейска обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост (Обсерваторията) се възлагат задачи, свързани с подобряване на разбирането на стойността на правата на интелектуална собственост (ПИС) и насърчаване на обмена на информация относно нови конкурентоспособни бизнес модели, които разширяват законното предлагане на културно и творческо съдържание. В рамките на тези правомощия Обсерваторията изготвя доклади за проучвания, в които се предоставя информация за различния контекст на използване на ПИС и за значението му за отделните предприятия и европейската икономика. Настоящият доклад се фокусира върху софтуерът с отворен код, който често се разглежда като алтернативен начин за организиране на иновационната дейност в софтуерната индустрия.

В настоящия доклад се анализира обхватът на използването на лицензи за отворен код от търговски дружества в европейския софтуерен сектор и се обръща внимание на начина, по който фирми използват официалните права на ИС за поддържане на бизнес модели, включващи софтуер, лицензиран съгласно условията за софтуер с отворен код.

Софтуерът с отворен код възникна като реакция на развитието на софтуерната индустрия, особеностите на иновациите в сектора и несигурността около защитата на ПИС за софтуер. Инкременталният характер на софтуерните иновации улеснява повторното използване на кода. Значението на мрежовите икономики насърчава решения, които увеличават широкото разпространение на софтуер. Популярността на софтуера с отворен код се корени в културните предпочитания за обмен на софтуер между общностите на първите създателите на софтуерни продукти. Софтуерът също така има някои специфични характеристики, които невинаги се съвместяват с настоящата система за защита на ПИС. Това може да доведе до изместване на фокуса на стопанската дейност от софтуера като такъв към допълващите го продукти и услуги. Това има последствия за бизнес моделите на софтуерните фирми и за начина, по който те използват ПИС за поддържането на тези бизнес модели.

Основният принос на настоящото изследване е анализ на резултатите от проучване, проведено сред извадка от 1364 предприятия със седалище в ЕС и активни в софтуерния сектор. Анализът показва, че софтуерът с отворен код се е превърнал в неразделна част от бизнес моделите на софтуерните фирми. Повечето от тези фирми насърчават своите служители да разработват или използват софтуерни продукти, лицензирани в рамките на лицензи за софтуер с отворен код, в работно време. През последните години повечето фирми, обхванати в проучването, са запазили или увеличили дейността си във връзка с разработването или използването на софтуер с отворен код. Софтуерът с отворен код има някои осезаеми ползи, които не са свързани само с по-ниски разходи. Чрез включването на софтуер с отворен код в своите бизнес модели фирмите могат да извлекат стратегически ползи, свързани с по-широкото разпространение на софтуера и с по-голяма база от знания, от която могат да се възползват. Данните от проучването показват, че софтуерът с отворен код не само не ограничава, а по-скоро разширява възможностите за стопанска дейност за софтуерните фирми и повечето от тях го възприемат по-скоро като възможност, а не като заплаха за своя бизнес модел. Навлизането му в индустрията е широко и много новосъздадени фирми посочват голямото значение на софтуера с отворен код за решението им да започнат стопанска

дейност. За повече от една трета от новосъздадените фирми, които разработват или използват софтуер с отворен код, съществуването на софтуер с отворен код е от решаващо значение за започването на дейността.

Фирмите, които разрешават на своите служители да разработват софтуер с отворен код в работно време, са малко по-скептични по отношение на настоящата система за защита на ПИС, отколкото фирмите, които по-малко използват софтуер с отворен код. Същевременно неофициалните и официалните методи за защита на интелектуалната собственост са определящи за способността им да превърнат пазарните възможности, свързани със софтуера с отворен код, в доходни бизнес модели. Отговорите в проучването показват, че колкото по-висок е делът на приходите от продажбата на лицензи между фирмите, разработващи софтуер с отворен код, толкова по-интензивно се използват патентни лицензи. Фирмите, при които делът на приходите от продажбата на лицензи е относително по-нисък, е по-вероятно да използват безпатентни лицензи за разпространението на софтуер. Техните стимули да допринесат за софтуера с отворен код зависят, обаче, от защитата на ИС, свързана с допълващите софтуера с отворен код услуги и продукти. Сред тези фирми най-популярната стратегия се основава на разработването на услуги, допълващи софтуера с отворен код или вграждане на софтуера в материални продукти.

Съществуват някои различия в използването и оценката на ефективността на различните мерки за защита на интелектуалната собственост в зависимост от степента на използване на софтуер с отворен код. Фирмите, които не ползват софтуер с отворен код, са склонни да разчитат сравнително повече на патенти, търговски тайни и дизайни, а фирмите, разработващи софтуер с отворен код, разчитат повече на авторското право, имената на интернет домейни и неофициалните мерки за защита на интелектуалната собственост. Използването на търговски марки е почти еднакво при различните групи фирми. Разликата между фирмите не е толкова очевидна при оценката на ефективността на различните мерки за защита на интелектуалната собственост. В действителност сред фирмите, разработващи софтуер с отворен код, делът на фирмите, които считат авторските права, марките и дизайните за ефективни мерки за защита на своите продукти и услуги, е по-висок, отколкото при фирмите, които не ползват софтуер с отворен код. Това предполага, че фирмите, разработващи софтуер с отворен код, може да се откажат от патентна лицензия на софтуер, тъй като разчитат на защитата на ИС за други части от своите бизнес модели.

Анализът на отговорите в проучването показва, че политиката на фирмите по отношение на софтуера с отворен код е продиктувана от прагматизъм, свързан с по-ниски разходи и стратегически предимства, произтичащи от децентрализирания процес на разработване на софтуер с отворен код, а не от идеологически съображения. Разработването и използването на лицензиран софтуер с отворен код, е от полза за фирмите, тъй като разкрива нови възможности за стопанска дейност, основани на услуги и продукти, допълващи софтуера с отворен код. Също така то е от полза за общностите, ползващи софтуер с отворен код, тъй като търговските интереси на фирмите предоставят по-стабилни и по-дългосрочни перспективи за разработването на софтуер с отворен код.

Управлението на софтуер с отворен код и ефективността на бизнес моделите, основани на използването на софтуер с отворен код, разчитат в голяма степен на спазването от страна на потребителите на условията на лиценза за софтуер с отворен код и на разпоредбите за авторското право. Това показва многофункционалността на настоящата система за ПИС, която дава възможност за утвърждаването на нови методи за управление на иновациите, допринасящи за по-широко разпространение на иновативни продукти, като същевременно се запазва способността на фирмите да се възползват от иновациите си.

СОФТУЕР С ОТВОРЕН КОД В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ